

Sygn. akt SDI 126/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców
Prawnych radcy prawnego Jarosława Sobutki,

w sprawie **radcy prawnego B.B.**,

obwinionego z art. 6 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 7 marca 2018 r.

kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionego

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
w Warszawie z dnia 13 czerwca 2017 r., sygn. akt WO .../17,

utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej
Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 7 listopada 2016 r., sygn. akt D .../2016,

**uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 7 listopada 2016 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] uznał radcę prawnego B.B. winnym tego, że w okresie od dnia 21 kwietnia 2015 r. do dnia 17 czerwca 2015 r. nakłaniał B. D. do wpisania do treści umowy sprzedaży nieruchomości ceny mniejszej o około 100.000 zł od ceny faktycznie ustalonej i która faktycznie miała podlegać zapłacie, tj. przewinienia dyscyplinarnego w postaci czynu sprzecznego z zasadami wyrażonymi w art. 6 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za ten czyn na podstawie art. 64 ust. 1 i art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy o radcach prawnych wymierzono karę zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na czas 12 miesięcy oraz dodatkowo na podstawie art. 65 ust. 2b ustawy o radcach prawnych zakaz wykonywania patronatu na czas 3 lat.

Od powyższego orzeczenia odwołanie wniósł obrońca obwinionego, zarzucając temu rozstrzygnięciu:

„1. Naruszenie art. 143 § 1 pkt. 2 k.p.k. a contrario w zw. 176 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 7 z w zw. z art. 74 pkt. 1 u.r.p. poprzez uznanie pism złożonych przez Obwinionego w toku postępowania za jego wyjaśnienia i poddaniu ich ocenie, podczas gdy w toku postępowania obwiniony może złożyć wyjaśnienia w formie ustnej, protokołowanej w sposób przewidziany przepisami, zaś pisemne wyjaśnienia mogą stanowić jedynie uzupełnianie wyjaśnień ustnych utrwalonych w protokole i mogą zostać złożone jedynie za zgodą przesłuchującego,

2. Naruszenie art. 410 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt. 1 u.r.p. poprzez dokonanie rozstrzygnięcia bez uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, tj. poprzez pominięcie okoliczności wynikających z analizy korespondencji mailowej pomiędzy Obwinionym a Pokrzywdzoną związanych z przebiegiem negocjacji co do ceny nieruchomości jak również warunków zakupu nieruchomości przez Obwinionego, przyczyn sprzedaży nieruchomości przez Pokrzywdzoną, tonem wypowiedzi i sposobem prowadzenia rozmów pomiędzy Obwinionym oraz Pokrzywdzoną, sygnalizowania problemów związanych z operatem szacunkowym oraz propozycji rozwiązania problemów, jak również postawy Pokrzywdzonej w kontakcie z Obwinionym, pomimo, iż ich ocena - jakkolwiek może budzić wątpliwości co do prawidłowości podejmowanych przez Obwinionego decyzji — pozostaje istotna z

punktu widzenia oceny zamiaru Obwinionego, stopnia zawinienia oraz motywacji, co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych w zakresie czynności sprawczej poprzez ustalenie, że Obwiniony nakłaniał Pokrzywdzoną do wpisania do treści umowy ceny mniejszej podczas gdy Obwiniony zaproponował jedynie wpisanie mniejszej ceny oraz do błędnych ustaleń faktycznych w zakresie stopnia zawinienia oraz naganności zachowania Obwinionego;

3. Naruszenie art. 7 kpk. w zw. z art. 74¹ pkt. 1 u.r.p. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i ustalenie, że Obwiniony powoływał się na swój status radcy prawnego celem legitymizowania swoich bezprawnych i godzących w interes Skarbu Państwa działań, podczas gdy prawidłowa analiza zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności analiza treści korespondencji email wskazuje, że Obwiniony przywoływał posiadanie statusu radcy prawnego wyłącznie jako jedną z okoliczności mających skłonić do Pokrzywdzoną do zaufania, że Obwiniony faktycznie chce kupić nieruchomości i zamierza wywiązać się ze swoich obowiązków i jednocześnie wskazywał Pokrzywdzonej, aby skontaktowała się ze swoim prawnikiem celem przedyskutowania proponowanych przez siebie rozwiązań, co doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych w zakresie stopnia zawinienia i naganności zachowania Obwinionego.”

Ewentualnie na wypadek nieuwzględnienia powyższych zarzutów skarżący podniósł:

„4. Rażąco niewspółmierność kary polegającą na wymierzeniu kary zawieszenia wykonywania zawodu w sytuacji, w której kara rodzajowo łagodniejsza byłaby wystarczająca, a także Obwiniony nie był dotychczas karany dyscyplinarnie, udzielał pomocy pro bono budując zaufanie oraz szacunek do zawodu radcy prawnego, przewinienie związane jest z życiem prywatnym Obwinionego, a ponadto kara zawieszenia wykonywania zawodu pozbawiłaby Obwinionego i jego rodziny jedyne źródła dochodu, co stanowi dodatkową uciążliwość.”

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o orzeczenie kary w łagodniejszym wymiarze.

Orzeczeniem z dnia 13 czerwca 2017 r. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w [...] utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Sądu dyscyplinarnego I instancji.

Od powyższego orzeczenia kasację wniósł obrońca B.B., zarzucając przedmiotowemu rozstrzygnięciu:

„1. Rażące naruszenie art. 433 52 k.p.k. w zw. z art. 741 pkt. 1 u.r.p. poprzez nierozpatrzenie przez Sąd zarzutu pierwszego odwołania z dnia 14 lutego 2017 r. od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych.

2. Rażące naruszenie art. 410 k.p.k. w zw. z art. 741 pkt. 1 u.r.p. poprzez pominięcie przez Sąd wyjaśnień obwinionego złożonych w trakcie rozprawy w dniu 13 czerwca 2017 roku zawierających istotne z punktu widzenia oceny winy i stopnia społecznej szkodliwości czynu okoliczności, a także oceny postawy obwinionego.

3. Rażące naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 741 pkt. 1 u.r.p. poprzez uznanie, że interpretacja zachowania Obwinionego przedstawiona w toku postępowania odwoławczego przez B.D. potwierdza analizę korespondencji mailowej i stanowi materiał dowodowy, podczas gdy B.D. przedstawiła jedynie swoją subiektywną interpretację faktów odzwierciedlonych w tej korespondencji, a także protokół z rozprawy z dnia 13 czerwca nie pozwala na uznanie, że wypowiedź B.D. miała postać uzupełniających zeznań,

a naruszenia wskazane w pkt. 2 i 3 doprowadziły do błędnych ustaleń w sprawie w zakresie winy oraz społecznej szkodliwości czynu,

4. Rażącą niewspółmierność kary polegającą na orzeczeniu kary zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego na czas 12 miesięcy, podczas gdy czyn zarzucany Obwinionemu dotyczy naruszenia zasad etyki w życiu prywatnym a nie zawodowym, był wynikiem nieuwagi i próbą znalezienia rozwiązania pozwalającego Obwinionemu na dotrzymanie słowa danego B.D., a także dotychczasowa działalność zawodowa Obwinionego i działania podejmowane

celem budowania pozytywnego wizerunku radcy prawnego uzasadniają karę rodzajowo łagodniejszą.”

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez orzeczenia kary łagodniejszej rodzajowo.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna.

Przepis art. 74¹ ustawy o radcach prawnych (dalej: u.r.pr.) nakazuje, by w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosować odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. Wspomniana ustawa nie reguluje w sposób autonomiczny zasad rozpoznawania odwołań od orzeczeń sądów dyscyplinarnych, zatem w pełnej rozciągłości zastosowanie znajdują tutaj ogólne reguły wyrażone w przepisach art. 433 k.p.k. oraz art. 457 k.p.k. Ich rozumienie jest w orzecznictwie sądów karnych ugruntowane i wynika z niego jednoznacznie, że ten pierwszy ma charakter bezwzględny i nakazuje sądowi odwoławczemu rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, natomiast z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k., odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k., wynika, że obowiązkiem sądu odwoławczego jest przedstawienie w pisemnych motywach wyroku konkretnych powodów odnoszących się do realiów kontrolowanego instancyjnie orzeczenia, dla których uwzględniono bądź oddalono, chociażby w części, zarzuty podniesione w środku odwoławczym (tak Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z dnia 4 grudnia 2017 r., III KK 154/17 i cytowane tam dalsze orzecznictwo). Jednakowoż podkreślić należy, iż stopień szczegółowości rozważań sądu odwoławczego, w wykonaniu jego obowiązku wynikającego z art. 457 § 3 k.p.k., uzależniony jest, od charakteru wywodów zawartych w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji oraz we wniesionym środku odwoławczym, stąd nie można przyjąć niejako automatycznej reguły, która obszerność uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego czyniłaby argumentem przesadzającym o wypełnieniu, bądź nie dyspozycji wskazanego przepisu. Naturalnie w wielu wypadkach wystarczające jest zwykle wskazanie głównych powodów niepodzielenia zarzutów apelacji, a następnie odesłanie do

szczegółów uzasadnienia wyroku sądu I instancji. Oczywiście, na Sądzie odwoławczym ciąży obowiązek rozpoznania wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym. Nie oznacza to jednak bezwzględnego wymogu szczegółowego umotywowania każdego argumentu. Jeżeli Sąd odwoławczy podziela w pełni dokonaną przez Sąd I instancji ocenę dowodów, może zaniechać szczegółowego odnoszenia się w uzasadnieniu swojego wyroku do zarzutów apelacji, gdyż byłoby to zbędnym powtórzeniem argumentacji tego sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2009 r., III KK 381/08, Lex Nr 512100; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 października 2007 r., III KK 120/07, Lex Nr 322853; z dnia 2 sierpnia 2006 r., II KK 238/05, Lex Nr 193046).

W niniejszej sprawie niestety Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych nie dopełnił w stopniu adekwatnym standardu kontroli odwoławczej. Odwołanie obrońcy B.B. zawierało 4 grupy zarzutów dotyczących braku oparcia orzeczenia na całokształcie ujawnionego materiału dowodowego, naruszeniu zasady swobodnej oceny dowodów oraz uznania pisemnych stanowisk obwinionego za wyjaśnienia wbrew dyspozycji stosownych przepisów procedury karnej, a także rażącej niewspółmierności kary. Każdy z tych zarzutów został stosunkowo obszernie uzasadniony. Zagadnieniom tym Sąd odwoławczy nie poświęca praktycznie w ogóle miejsca i swoje stanowisko prezentuje na połowie strony nr 6 uzasadnienia orzeczenia. W sposób ogólnikowy pisze jedynie, że Sąd I instancji dokonał prawidłowego rozstrzygnięcia uwzględniając wszystkie okoliczności sprawy oraz, że dogłębnie dokonał oceny materiału dowodowego. Nawet gdyby potraktować tę wypowiedź, jako zbiorcze odniesienie się do wszystkich powyższych zarzutów, nie wytrzymuje ona jednak konfrontacji z zarysowanym wcześniej standardem postępowania odwoławczego. Bez ryzyka większego błędu tak sporządzone uzasadnienie można byłoby „przekleić” do każdej innej sprawy, zmieniając jedynie dane personalne stron. Nie zawiera ono w żadnej mierze konkretnych argumentów, dlatego to odwołanie obrońcy nie zasługuje na uwzględnienie. Samo uznanie wywodów Sądu I instancji za prawidłowe nie może zostać uznane za adekwatny sposób argumentacji, gdyż właśnie na braku tej prawidłowości swe odwołanie oparł skarżący. Uzasadnienie orzeczenia nie pozwala

stronom na poprawne odczytanie motywów, którymi kierował się Sąd odwoławczy, co czyni dwuinstancyjność postępowania dyscyplinarnego fikcją.

Dotyczy to w szczególności pierwszego zarzutu sformułowanego w odwołaniu. Wyższy Sąd Dyscyplinarny zarzut ten skwitował stwierdzeniem, że Sąd I instancji uznał pisma obwionego za wyjaśnienia i poddał je ocenie. Odnosząc się natomiast do kwestii prawnych, Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazał na treść art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, nie wyjaśniając wszakże, czy zdaniem Sądu ustawa o radcach prawnych zawiera regulacje pozwalające na traktowanie takich pism jako wyjaśnień obwinionego w rozumieniu Kodeksu postępowania karnego, czy też z innych powodów stosowanie w tym zakresie przepisów Kodeksu postępowania karnego regulujących kwestie dowodowego wykorzystania wyjaśnień oskarżonego (podejrzanego) jest wykluczone w postępowaniu dyscyplinarnym w odniesieniu do obwinionego.

Niezależnie od powyższych okoliczności, uzasadniających uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych, należy wskazać, że wątpliwości budzi kwalifikacja prawna czynu zarzuconego obwinionemu. W orzeczeniu Sądu I instancji przypisany obwinionemu czyn został zakwalifikowany jako naruszenie art. 6 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Zgodnie z tym przepisem, *„(r)adca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami”*. Regulacja ta w sposób jednoznaczny odnosi się do czynności zawodowych radcy prawnego. Ani w orzeczeniu dyscyplinarnym Sądu I instancji, ani w orzeczeniu Sądu odwoławczego nie wyjaśniono, w jaki sposób przypisane obwinionemu zachowanie może być kwalifikowane jako naruszenie standardu wynikającego z przyjętego w kwalifikacji prawnej art. 6 Kodeksu Etyki Rady Prawnego (zwłaszcza, że pominięto w tej kwalifikacji art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, czyniąc ten przepis wyłącznie podstawą wymiaru kary). Należy podkreślić, że w przypadku odpowiedzialności dyscyplinarnej, z uwagi na bardzo ogólny sposób ujęcia deliktu dyscyplinarnego w ustawie, szczególnie istotne jest – z uwagi na zasady gwarancyjne – szczegółowe wyjaśnienie w orzeczeniu organu

orzekającego o odpowiedzialności dyscyplinarnej, powodów, dla których przypisane obwionemu zachowanie uważa się za taki delikt w perspektywie przyjętej kwalifikacji prawnej.

Mając na względzie powyższe okoliczności, należało orzec jak w sentencji. W ponownym postępowaniu odwoławczym Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych rozpozna odwołanie obwinionego mając na względzie standardy postępowania odwoławczego wynikające z obowiązujących przepisów prawa.

kc